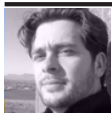

SØGAN

UM TEG

ERT TÚ **HETJA** ELLA **OFFUR**? VIT LIVA **ÖLL** Í EINARI **SØGU**, OKKARU EGNU **PERSÓNLIGU** SØGU. VIÐ HVØR SÍNUM **HÖVUÐSPERSÓNI**, PLOTTI OG **AFTURVENDANDI** TVÍSTØÐUM. **SØGURNAR**, VIT **SIGA** UM OKKUM **SJÁLVI**, GEVA **OKKARA** TILVERU EITT **ÁVÍST** INNIHALD OG SETA OKKARA **LÍV** INN Í EITT STØRRI **HØPI**. MEN HVØR **SKRIVAR** Í ROYND OG VERU **TÍNA** SØGU?

BAKGRUND

Janus á Ryggi
post@sosialurin.fo

Filmsheimurin hevur fleiri ferðir roynt at sett orð á fyrbrigdið. Eitt nú við Hollywood filminum »Stranger than Fiction« frá 2006. Í filminum fylgir hyggjarin skattainnkrevjaranum Harold Crick, ið verður spældur av Will Farel. Høvuðspersónurin Harold Crick er snøgt sagt ein keðiligur og gráur karakterur, hvørs gerandisdagur er ógvuliga væl skipaður, og hvør gerð matematiskt uppgjørd í sekundum. Men keðiliga gerandisrútmán verður bráðliga avbrotin við, at Harold gerst varugur við, at hansara lív verður stýrt av einum frásøgufólki, sum hann hoyrir í sínum egna høvdi. Frásøgufólkið sigur frá hvørjum smáluti í lívinum hjá Harold, uttan at hann fær samband við frásøgufólkið, sum ikki tykist lurta eftir honum.

Óttafullur leitar hann sær hjálp hjá sálarfrøðingum, men endar ístaðin hjá einum bókmentafrøðingi, sum eggjar honum til finna frásøgufólkið onkustaðni úti í veruliga lívinum. Boðið frá bókmentafrøðinginum er, at Harold

annaðhvørt er partur av einari tragediu ella komediu. Filmurin fylgir síðani Harold í hansara leitan eftir frásøgufólkinum, sum leggur hansara lív til rættis niður í minstu smálutir.

Innari viðmerkjarin

Tey flestu munnu onkuntíð hava sitið við einari kenslu av, at teirra lív er væl lagt til rættis frammanundan. At onkur

TEY FLESTU MUNNU ONKUNTÍÐ HAVA SITÍÐ VIÐ EINARI KENSLU AV, AT TEIRRA LÍV ER VÆL LAGT TIL RÆTTIS FRAMMANUNDAN. AT ONKUR ANNAR HELDUR EYGA VIÐ TEIMUM

annar heldur eyga við teimum. Samstundis nýta flest øll nakrar av teimum somu søgunum, lýsingunum og tvístøðunum, tá tey skulu lýsa seg sjálvi og sitt lív fyri øðrum. Persónliga søgan gevur okkara lívi eina søgugongd og ein struktur, soleiðis at lívið hjá okkum ikki hongur søguleyst í einum tómrúmi. Við øðrum orðum er endamálið við persónligu søguni at seta okkara lív í eitt ávíst meningsgevandi høpi.

Fyrbrigdið hevur lagt lunnar undir sálarfrøðiligu greinina »narrativ sálarfrøði«, har grundleggjandi hypotesan

er, at vit eru frágreiðandi verur, ið áhaldandi fortelja ávísar søgur um okkum sjálvi fyri at geva tilveruni meaning. Öll hava eina ella fleiri lívssøgur, sum tey áhaldandi siga frá. Narrativa sálarfrøðin lænir úr bókmentafrøðini og skoðar hvørt einstakt menniskja sum eina serstaka søgu við eignum tema, plotti og høvuðspersóni. Frásøgufólkið sjálvt er nógv umræddi innari viðmerkjarin

mongdir av persónligum lívssøgum. Eins og ráðandi samfelagsligir normar, persónstypa og heilakemi eru nøkur boð uppá, hvat tað er, sum ávirkar tað, ið innara frásøgufólkið sigur.

Lagnutrúgv er náttúrlig

Vit hava eina innbygda universellan tendens til at greina hendingar og umstøður sum verandi partur av einum hægri endamáli. Hetta er niðurstøðan hjá amerikanska sálarfrøðinginum Jesse Bering, ið hevur skrivað bókina »The Belief Instinct«. Slóðbrótandi bókin byggir á eina røð av opnum samrøðum, Jesse Bering hevur gjørt við fólk, ið høvdu til endamáls at avdúka, hvørt tey uttan nakra eyðsýnda ávirkan umræddu týðandi hendingar í sínum lívi sum eitt úrslit av endamáli og meaning, ella um tey nevndu tilvild og egið val sum mest týðandi ávirkanina á lívsgongdina.

Vanliga seta vit lagnutrúgv í samband við religión, men niðurstøðan hjá Jesse Bering er, at eisini fólk, sum tilvitað lýstu seg sum »ikki religiøs« ella »ikki trúgvandi«, eisini ótilvitað lýstu nógvar týðandi hendingar við orðingum sum t.d. »tað var helst meinigin« ella »hetta hendi so eg kundi læra av tí« og so framvegis. Tað gevur

– egið – ið rationaliserar øll stig og allar gerðir í lívinum. Við øðrum orðum: Tosa øll, so ella so, við seg sjálvan – um seg sjálvan og sitt lív. Vit royna at svara spurningum sum t.d. hvussu eri eg? Eri eg væl eydnaður? Hvar eri eg í lívinum nú? Og hvat er næsta stigið?

Men eru okkara lívssøgur eins serstakar, sum menniskju eru ymisk? Svarið frá narrativu sálarfrøðini er, at nakrir reyðir tráðir eru at hóma millum lívssøgurnar. Eitt nú er lagnutrúgv ein afturvendandi reyður tráður sálarfrøðingar hava staðfest við at greina stórar